

JESIENNA SZKOŁA EWD 2015

EDUKACYJNA WARTOŚĆ DODANA

Jakość danych egzaminacyjnych w kontekście metody EWD

Aleksandra Jasińska-Maciążek
(a.jasinska@ibe.edu.pl)

Jesienna Szkoła EWD 2015

Warszawa, 1-3.10.2015

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

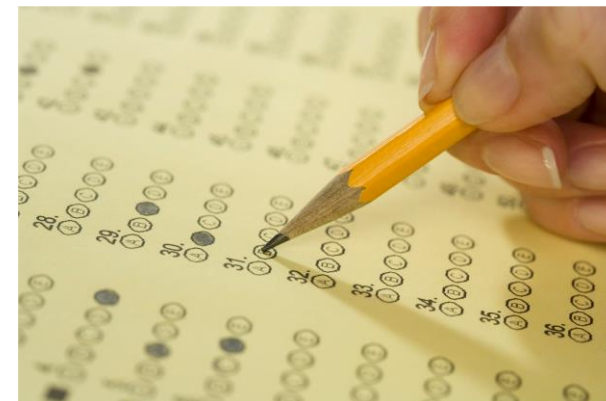
EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

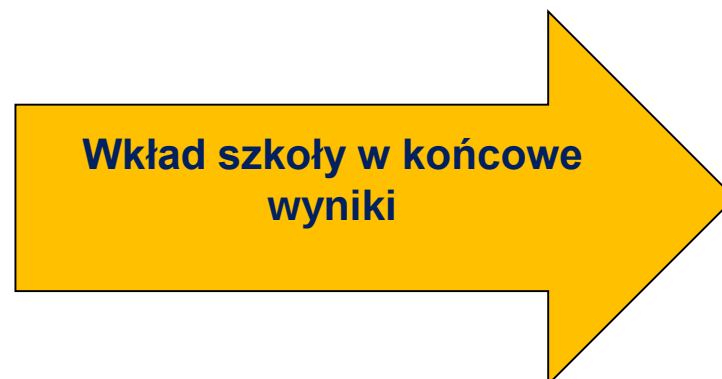
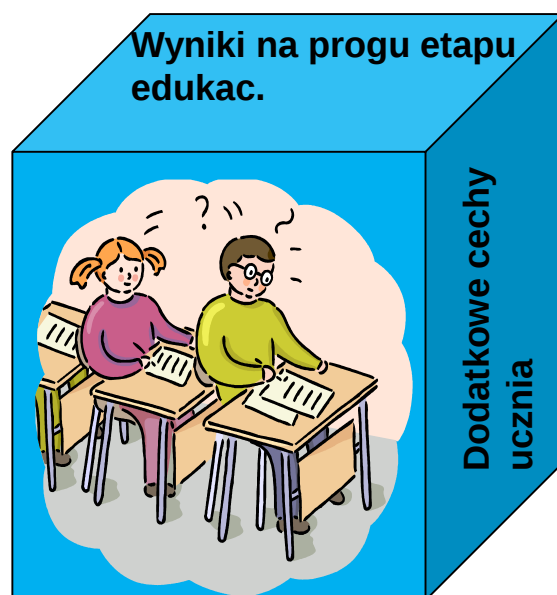
Dlaczego o jakości danych egzaminacyjnych?

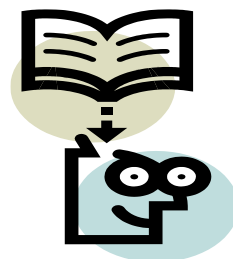
- Wyniki egzaminów zewnętrznych są podstawą liczenia wskaźników edukacyjnej wartości dodanej (EWD).
- Jakość wskaźników EWD zależy więc od tego, co i jak dobrze mierzą egzaminy.
- Jeśli pomiar osiągnięć szkolnych nie będzie wystarczająco dobry, nawet najbardziej wyrafinowane metody statystyczne nie dostarczą wartościowych miar.

Idea EWD

Nauka w szkole

Efekty pracy

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Jakie właściwości muszą mieć egzaminy, by można je było wykorzystać do wyliczenia trafnej miary EWD?

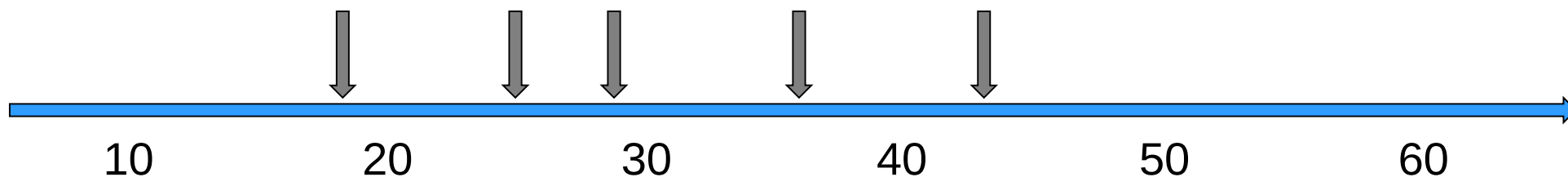
1. Egzaminy muszą być wystarczająco rzetelne, czyli muszą precyzyjnie mierzyć poziom osiągnięć szkolnych.
2. Egzaminy muszą być dobrą miarą tego, w jakim stopniu szkoła zrealizowała najważniejsze cele kształcenia.
3. Testy wykorzystane do szacowania danego wskaźnika EWD powinny mierzyć te same lub podobne umiejętności.
4. Skala, na której prezentowane są wyniki, musi mieć dobrze zdefiniowaną jednostkę pomiaru.

Test powinien być wystarczająco rzetelny – powinien mierzyć precyzyjnie

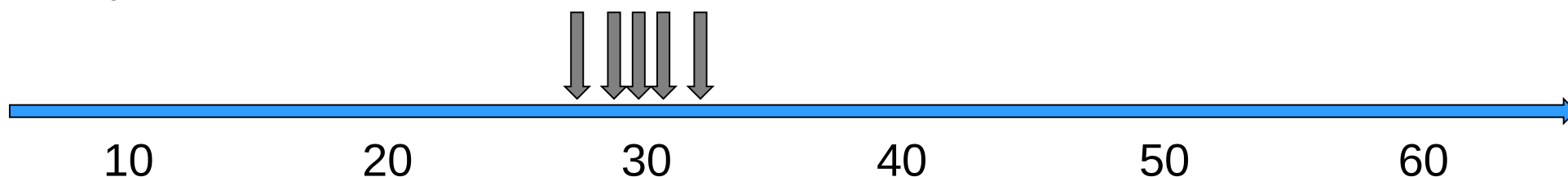
Test o niskiej rzetelności

rzetelność 0,6

Test o wysokiej rzetelności

rzetelność 0,9

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

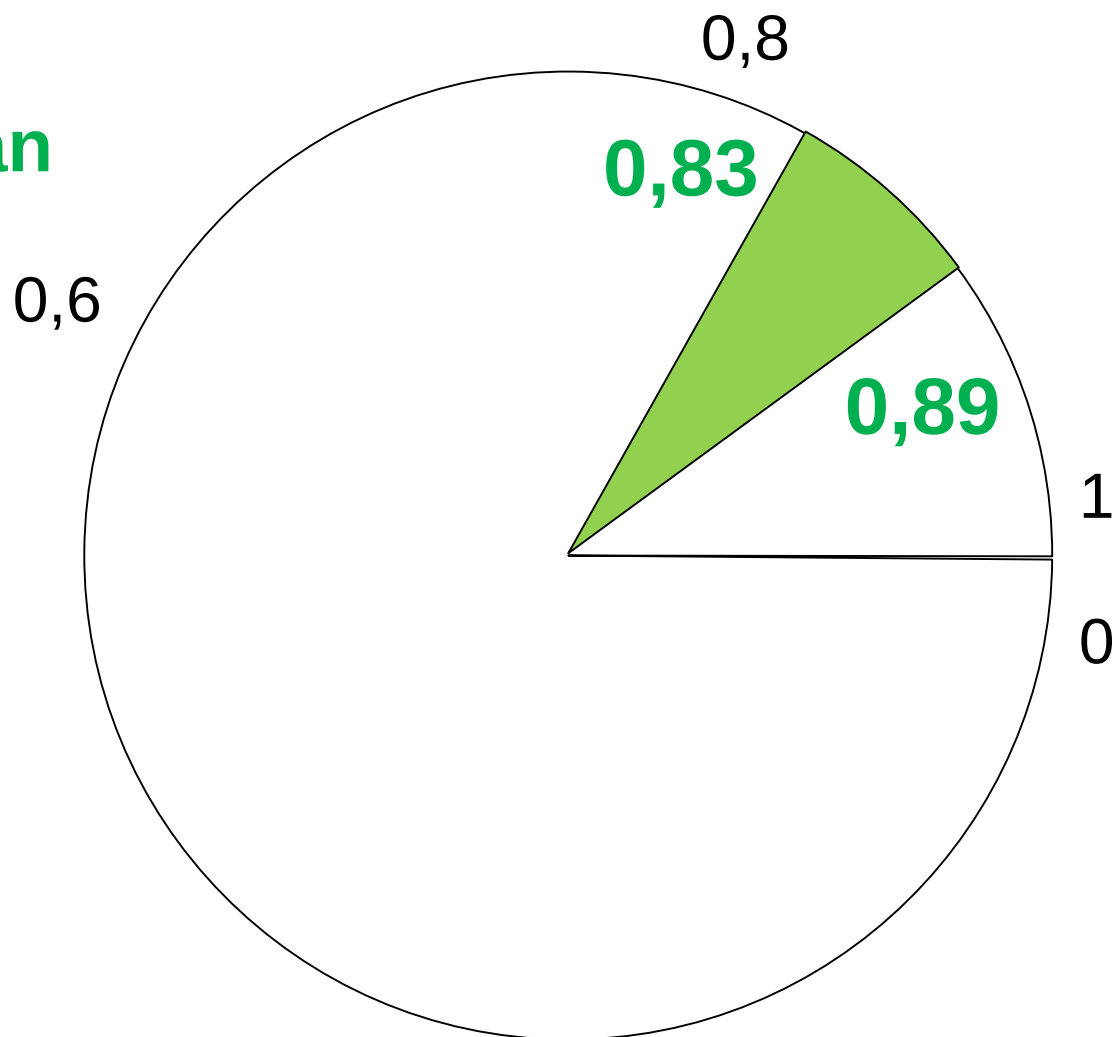
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Rzetelność egzaminów

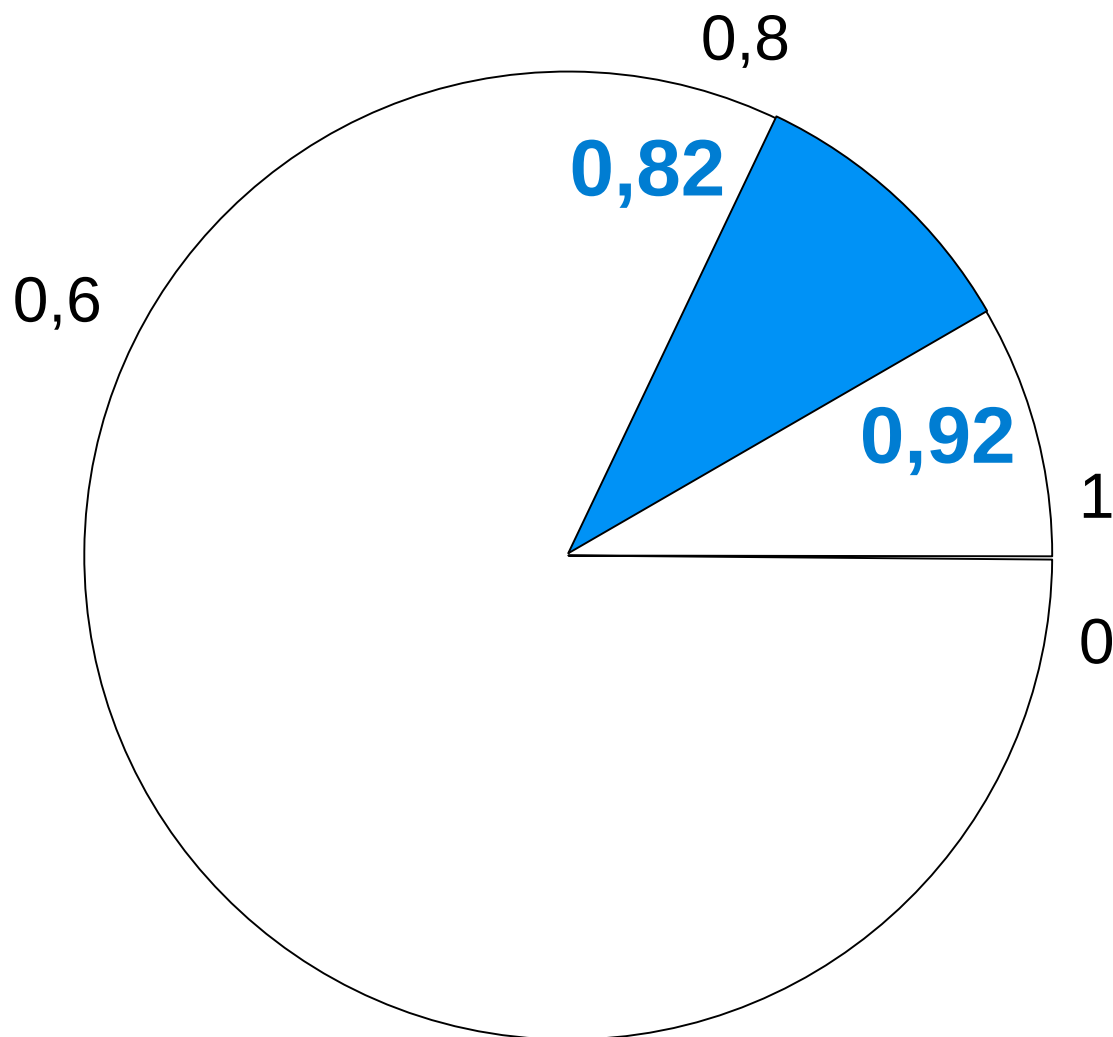
Sprawdzian

Rzetelność egzaminów

**Egzamin
gimnazjalny
- części
główne**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

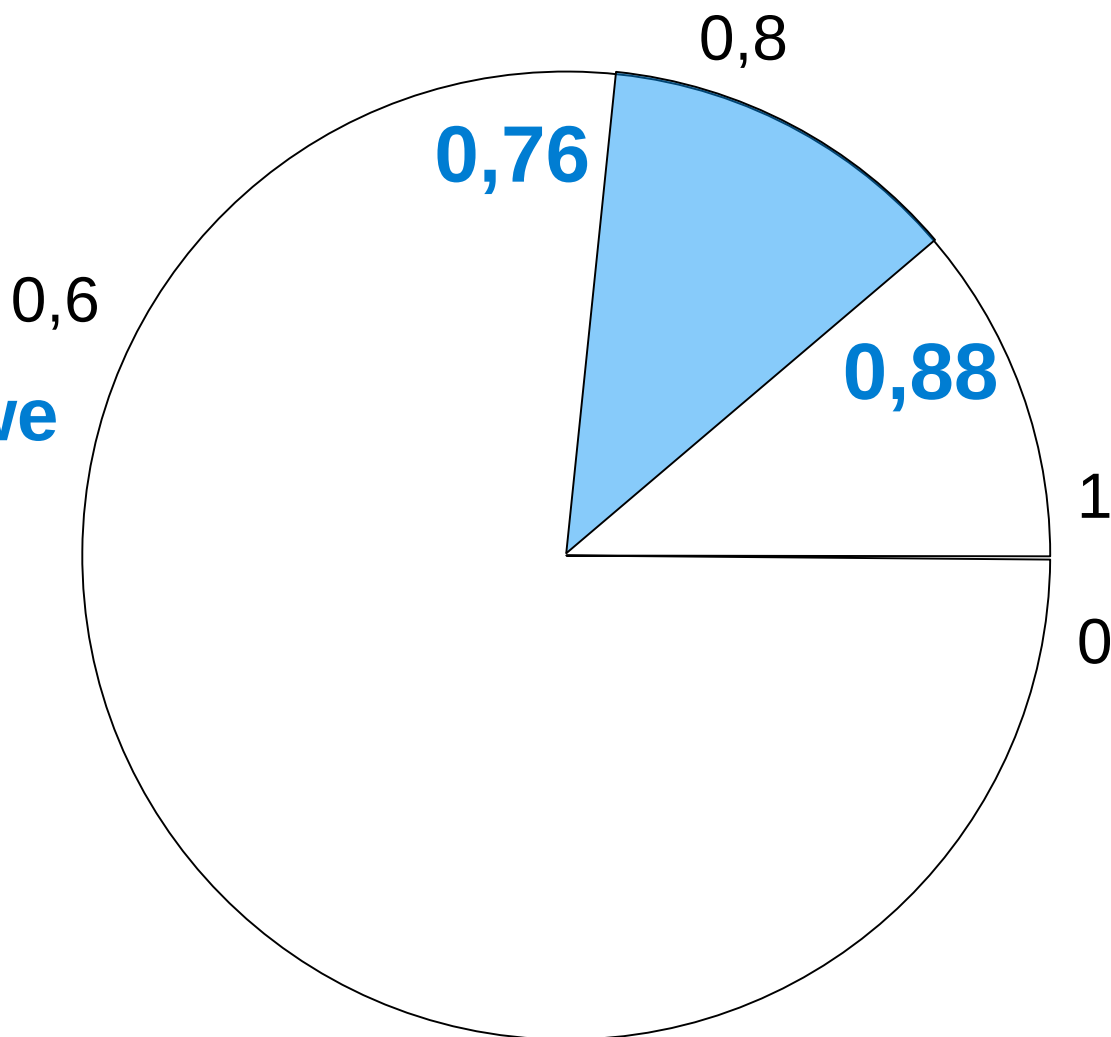
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Rzetelność egzaminów

**Egzamin
gimnazjalny
- części
przedmiotowe**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

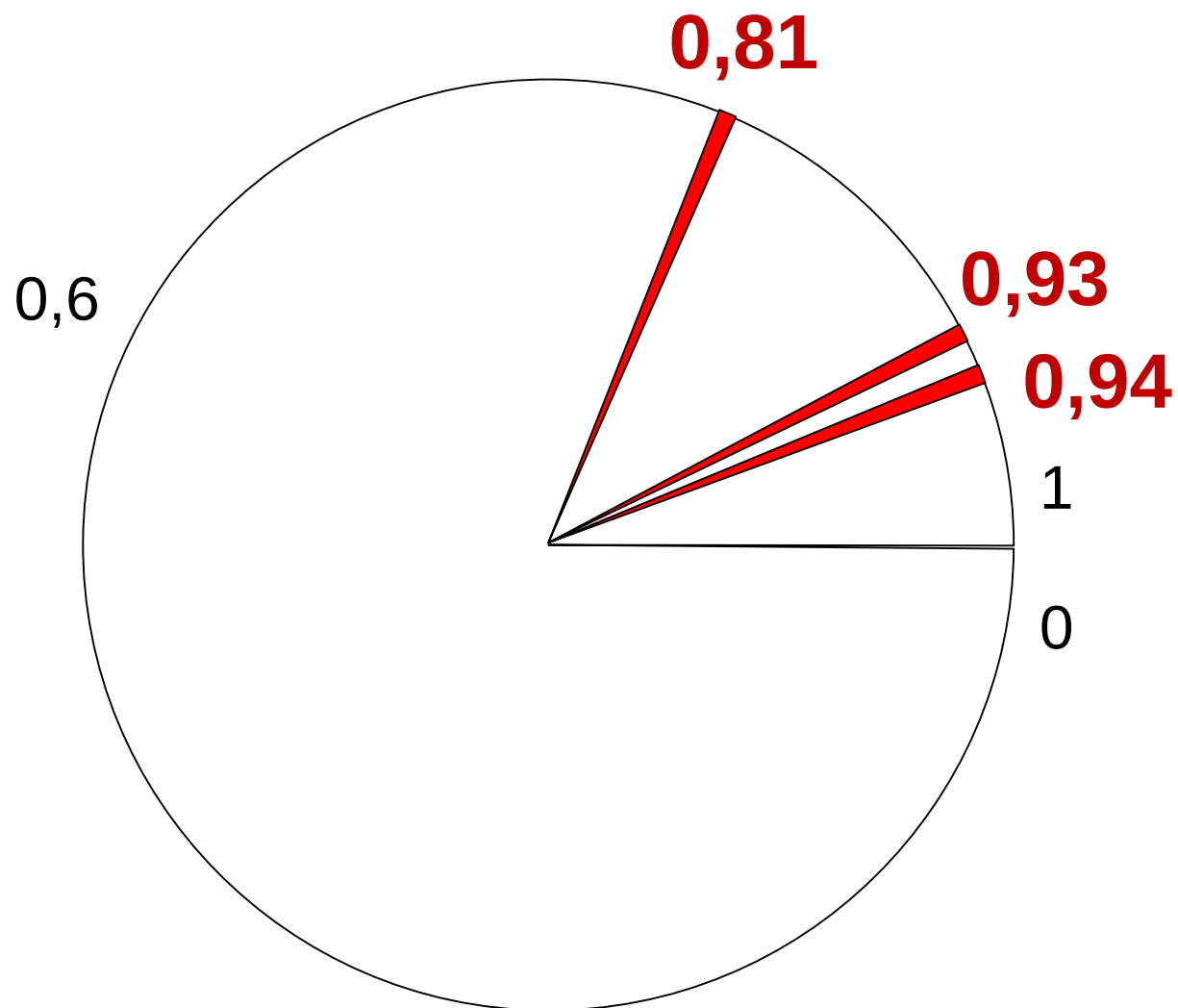
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

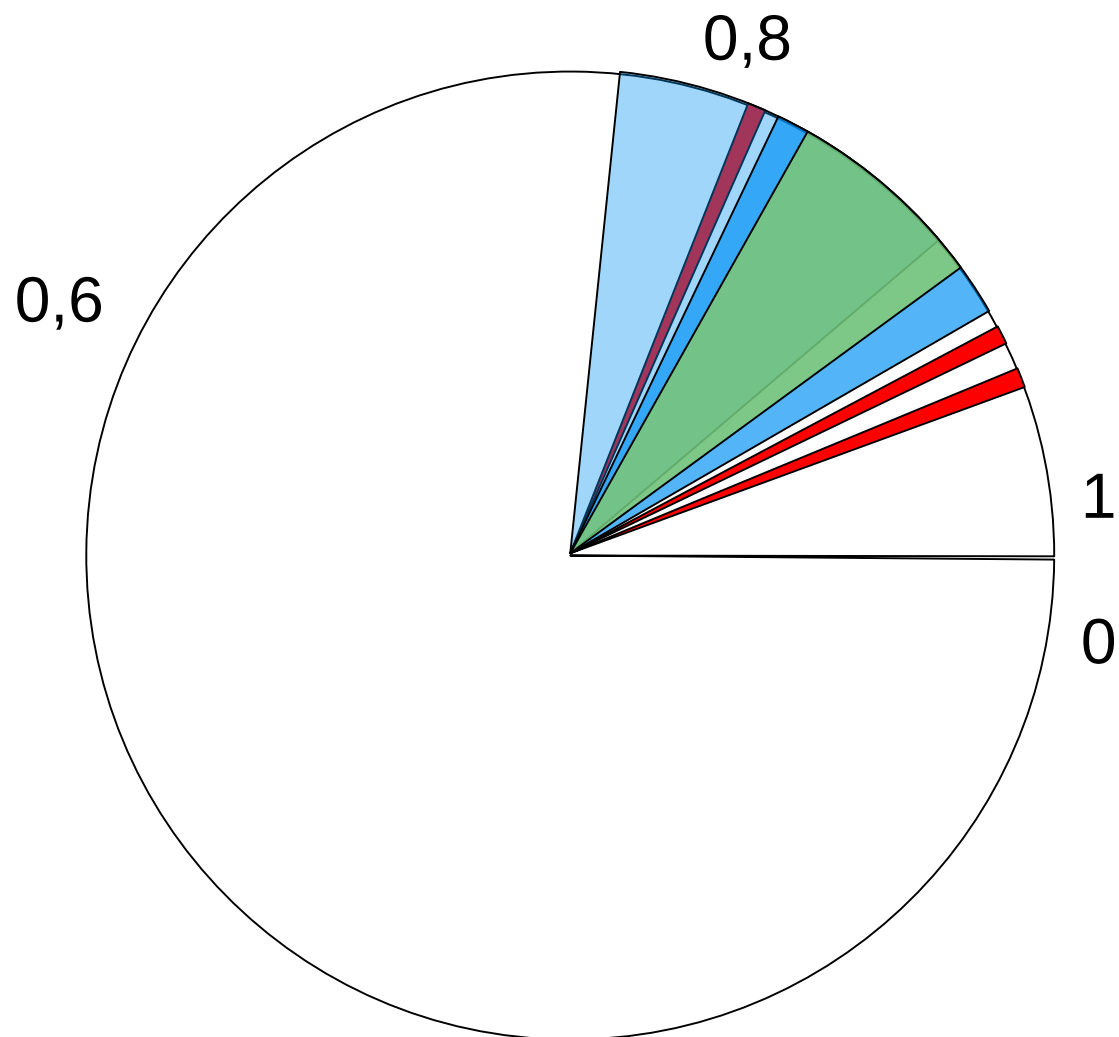
Rzetelność egzaminów

Matura

Rzetelność egzaminów

Egzaminy muszą być dobrą miarą tego, w jakim stopniu szkoła zrealizowała najważniejsze cele kształcenia.

- Testy konstruowane w celu pomiaru realizacji wymagań ogólnych i szczegółowych zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego.
- Na ile testy, na podstawie których liczone są wskaźniki EWD, pozwalają mierzyć coś więcej niż tylko skuteczność rozwiązywania danego zestawu zadań?
- Na ile wyniki egzaminów są powiązane z szerzej ujętymi efektami kształcenia i czy dzięki temu mogą stanowić podstawę bardziej kompleksowej oceny pracy szkoły?

Zewnętrzne kryteria trafności egzaminów gimnazjalnych

Kryterium	Zależność	Uwagi
oceny szkolne		Silniejsze związki między tymi samymi przedmiotami.
motywacja niska		Gr. odniesienia: motywacja o przeciętnej sile
motywacja wysoka		
motywacja zewnętrzna		
motywacja wewnętrzna		
pozytywne nastawienie do nauki i szkoły		Podobne efekty dla każdego egzaminu.
wiara we własne możliwości uczenia się		
bezradność intelektualna		Silniejsze związki między tymi samymi przedmiotami.
inteligencja		Silniejsza zależność z GMP niż GH. Wielkość efektu porównywalna z wynikami innych badań.
wyniki testów PISA		Silniejsze związki między tymi samymi dziedzinami.

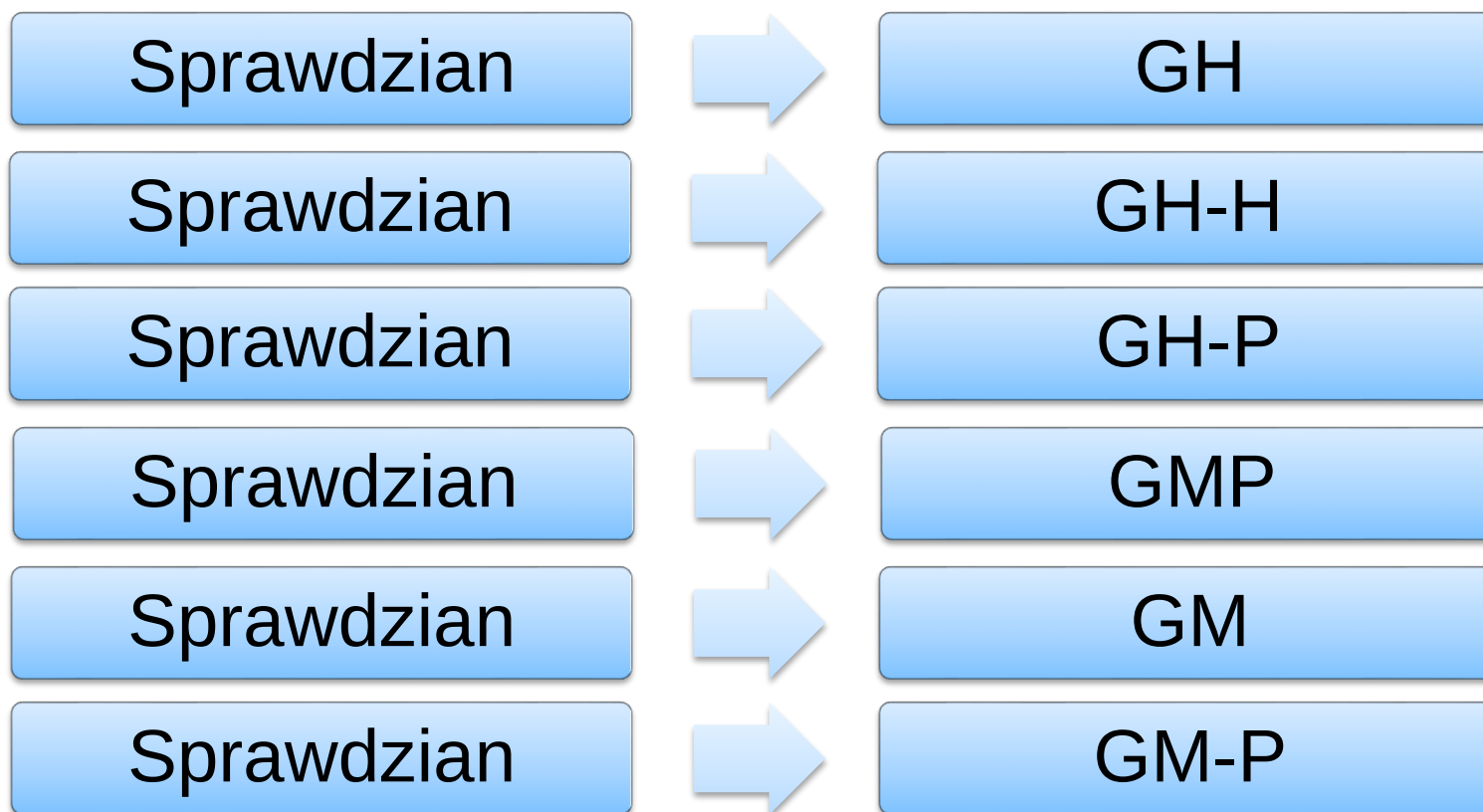
Zewnętrzne kryteria trafności egzaminu maturalnego

Kryterium	Zależność	Uwagi
inteligencja		Silniejsza zależność dla matematyki i wyników z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych niż humanistycznych i z języka polskiego. Wielkość efektu porównywalna z wynikami innych badań.
wyniki testów PISA		Silniejsze związki między odpowiadającymi sobie dziedzinami.
nastawienie do czytania		Związki tylko z wynikami z języka polskiego i przedmiotów humanistycznych.

Testy wykorzystane do szacowania danego wskaźnika EWD powinny mierzyć te same lub podobne umiejętności.

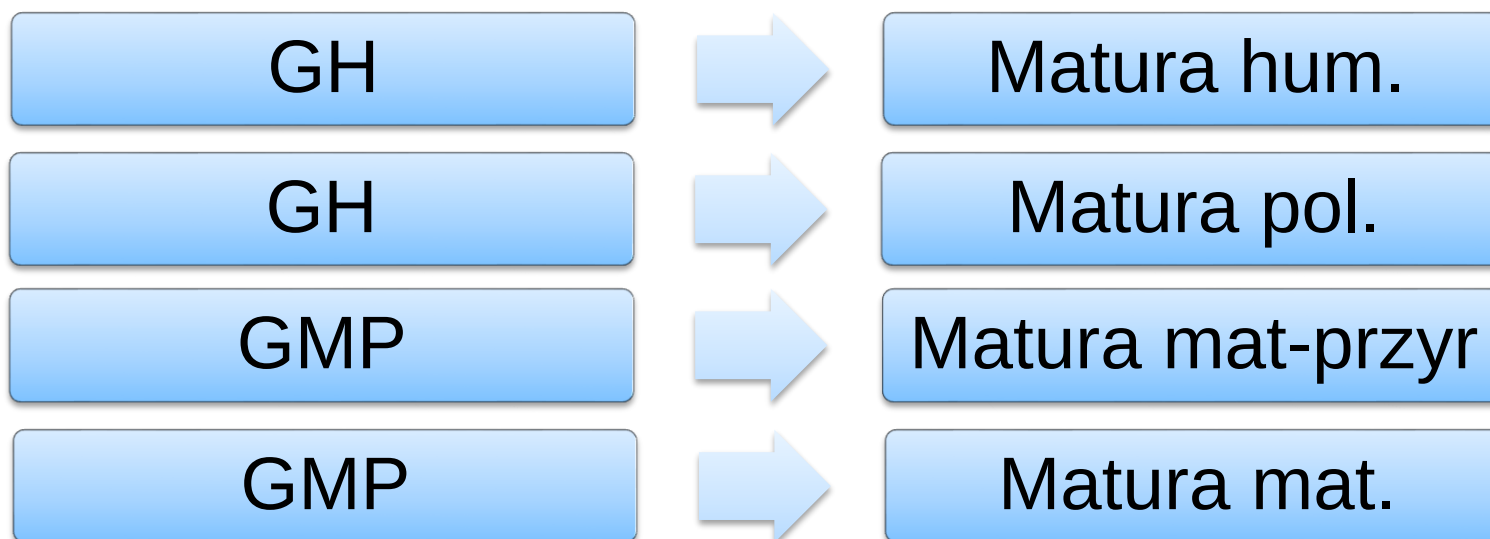
- Im dokładniej oszacujemy wynik przewidywany (na podstawie cech uczniów niezależnych od szkoły), tym miara EWD będzie lepiej odzwierciedlała rzeczywisty wkład szkoły.
- Najlepszą zmienną pozwalającą przewidzieć wynik na egzaminie z danego przedmiotu wydaje się być uprzedni poziom umiejętności z tego przedmiotu.

Testy wykorzystane do szacowania danego wskaźnika EWD powinny mierzyć te same lub podobne umiejętności.

- Im dokładniej oszacujemy wynik przewidywany (na podstawie cech uczniów niezależnych od szkoły), tym miara EWD będzie lepiej odzwierciedlała rzeczywisty wkład szkoły.
- Najlepszą zmienną pozwalającą przewidzieć wynik na egzaminie z danego przedmiotu wydaje się być uprzedni poziom umiejętności z tego przedmiotu.

Podobieństwo mierzonych umiejętności

Korelacje między wynikami „na wejściu” i „na wyjściu”

Sprawdzian 2009 – Egzamin gimnazjalny 2012

Egzamin gimnazjalny 2008 – Matura 2011

	SPR	M (hum)	M (pol)	M (mp)	M (mat)
GMP	0,782			0,842	0,822
GM-M	0,755				
GM-P	0,719				
GH	0,769	0,591	0,547		
GH-P	0,720				
GH-H	0,707				

Skala, na której prezentowane są wyniki, musi mieć dobrze zdefiniowaną jednostkę pomiaru.

Czyli jaka musi być skala wyników?

- ☐ Umożliwiająca porównywanie między latami
- ☐ O wystarczającej precyzji pomiaru
- ☐ O interwałowym charakterze
- ☐ Posiadająca interpretację ilościową

Czy skala wyników surowych (suma punktów, % punktów) spełnia te wymagania?

Pomiar wzrostu za pomocą kwestionariusza

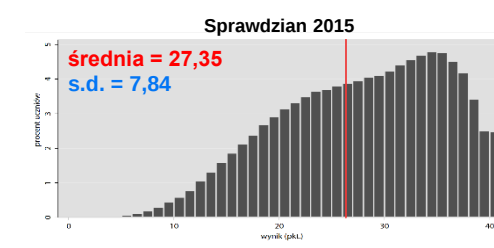
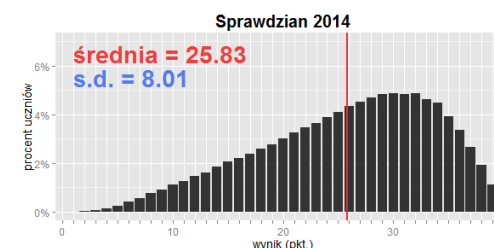
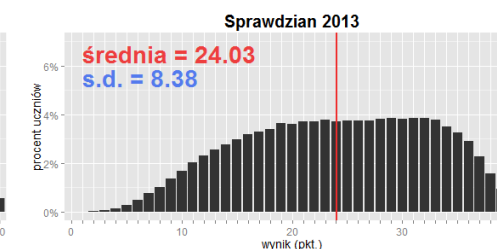
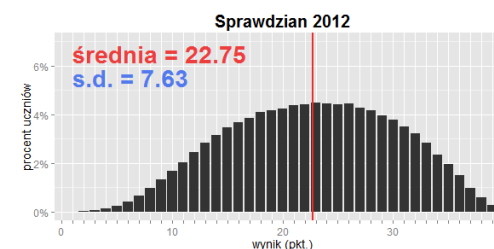
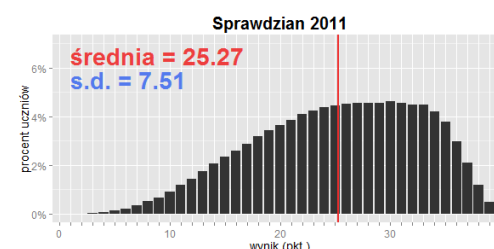
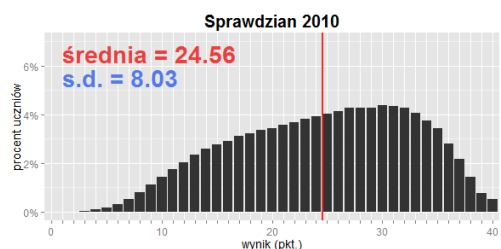
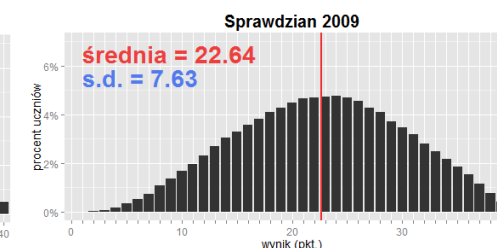
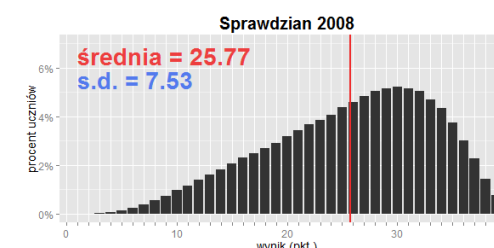
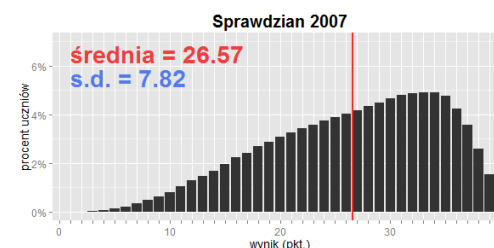
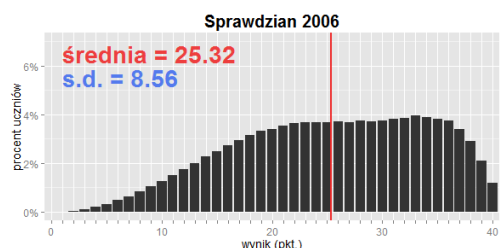
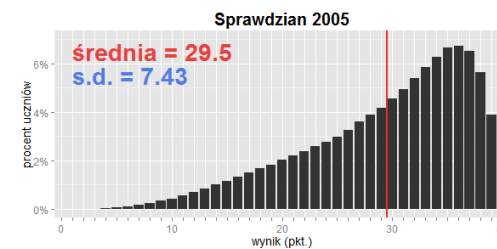
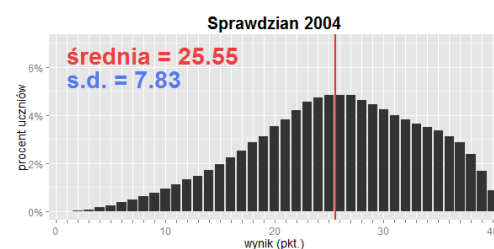
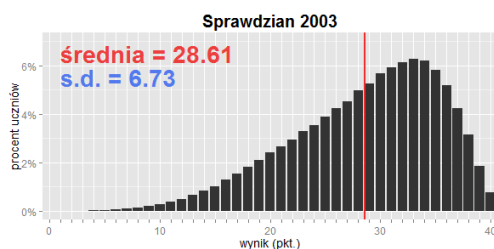
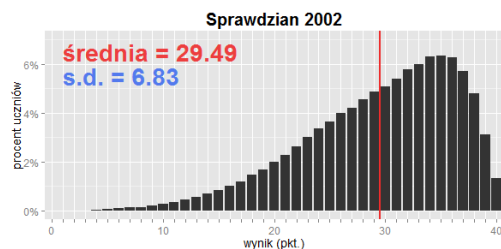
Jak często zdarzają/zdarzały Ci się następujące sytuacje?	bardzo rzadko	rzadko	często	bardzo często
1. Uderzam się w głowę o framugę drzwi.	1	2	3	4
2. Na zdjęciach klasowych zawsze byłem ustawiany w pierwszym rzędzie.	1	2	3	4
3. Kiedy leżę w łóżku, marzną mi stopy.	1	2	3	4
4. Wchodząc po schodach przeskakuję o dwa schodki.	1	2	3	4
5. W szkole chętnie byłem wybierany do drużyny, kiedy graliśmy w koszykówkę.	1	2	3	4
6. W samolotach mam wystarczająco dużo miejsca, by siedzieć komfortowo.	1	2	3	4
7. Kiedy rozmawiam ze znajomymi, spoglądam na nich z góry.	1	2	3	4
8. itd...	1	2	3	4

Źródło: Cess Glas

Wyniki Sprawdzianu w klasie szóstej 2002-2015

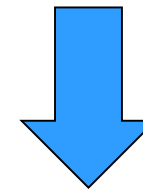
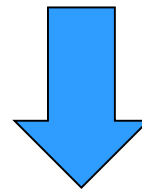
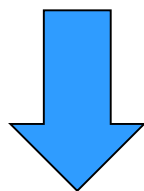
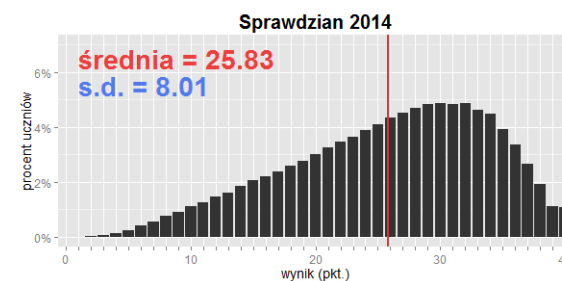
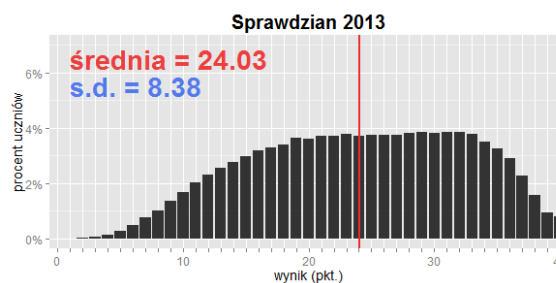
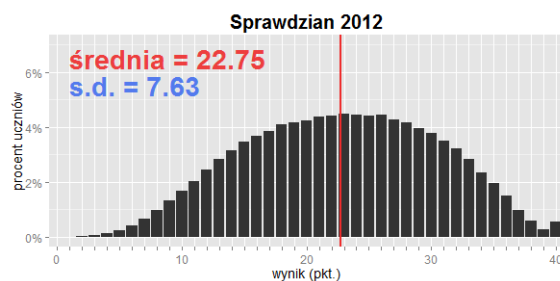

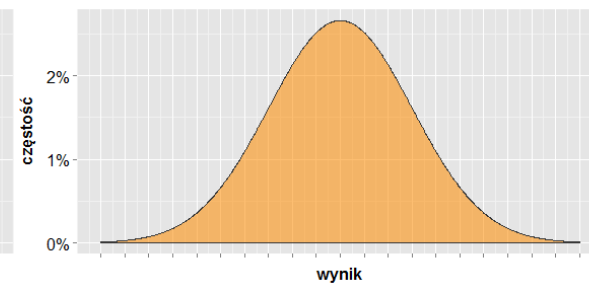
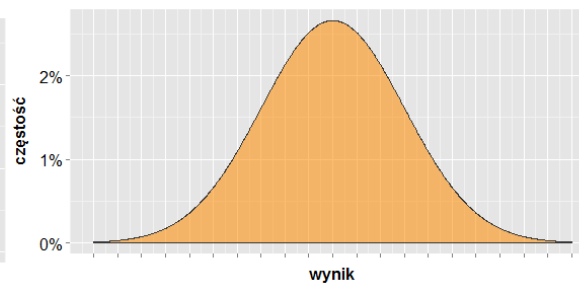
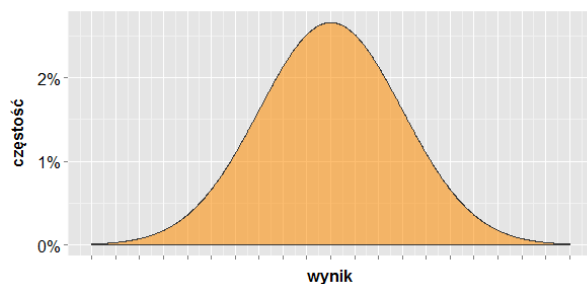
Zakładany kształt rozkładu wyników testu...

... a faktyczny rozkład wyników.

wyniki surowe

wyniki na skali standardowej

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

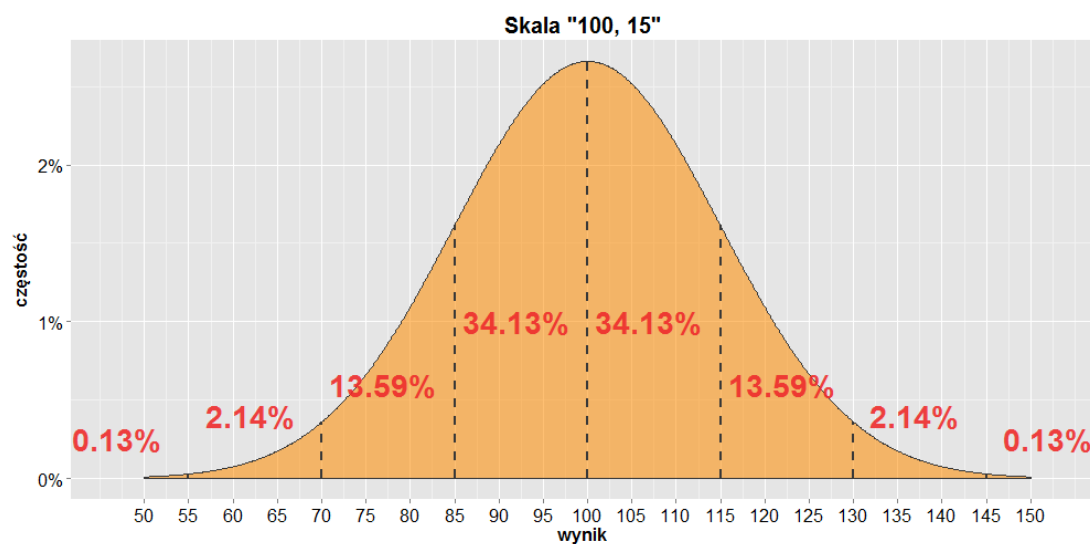
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

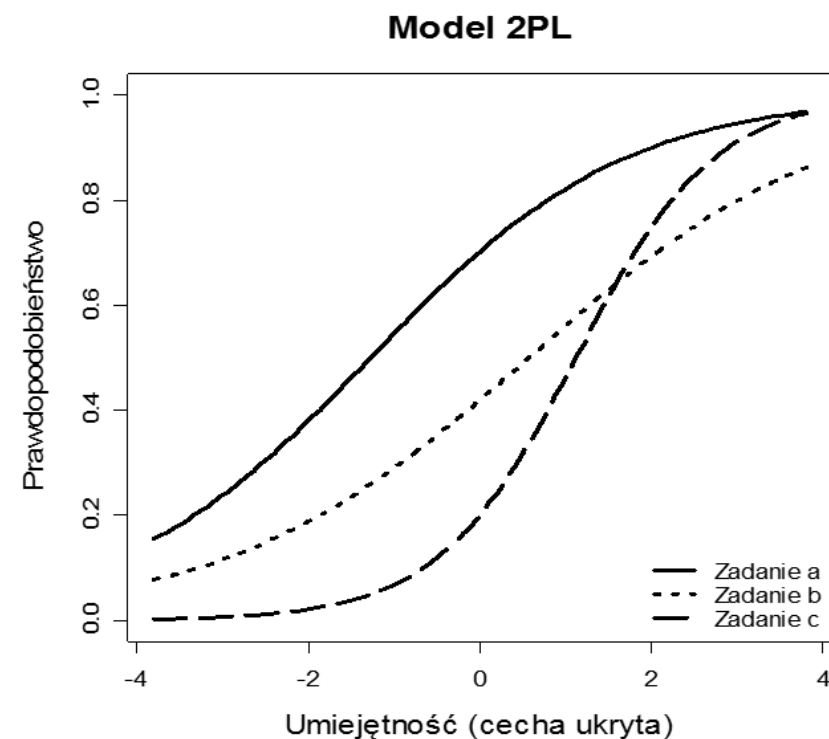

Dwie wykorzystywane przez nas metody skalowania

Normalizacja

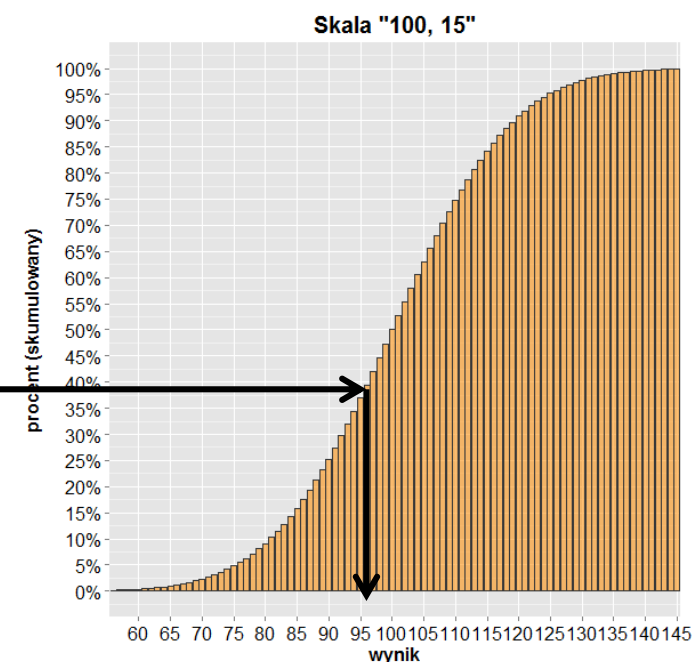
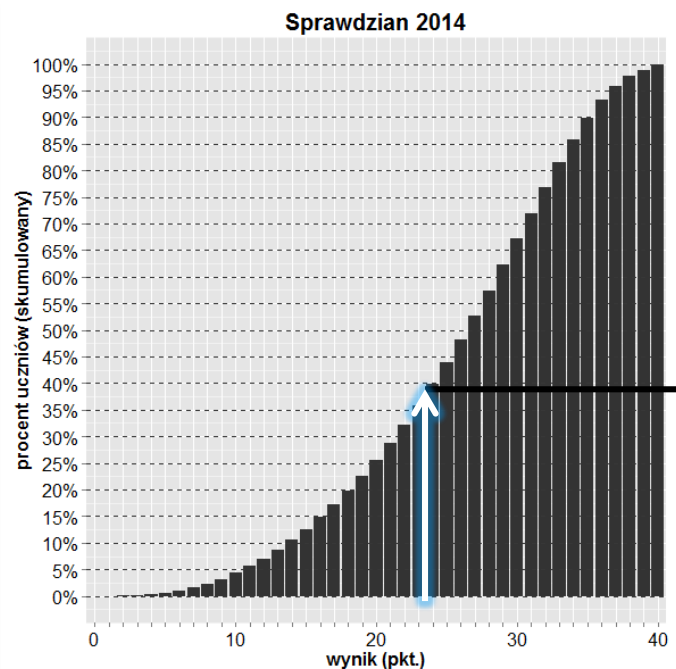
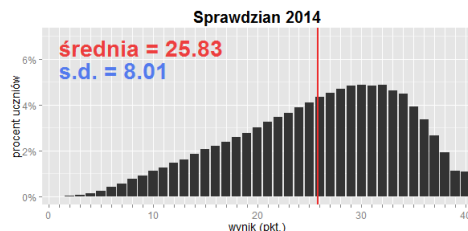

Modele IRT

Normalizacja wyników

Bierzemy rozkład
wyników surowych
(procentowy)

Przekształcamy
go na rozkład
skumulowany

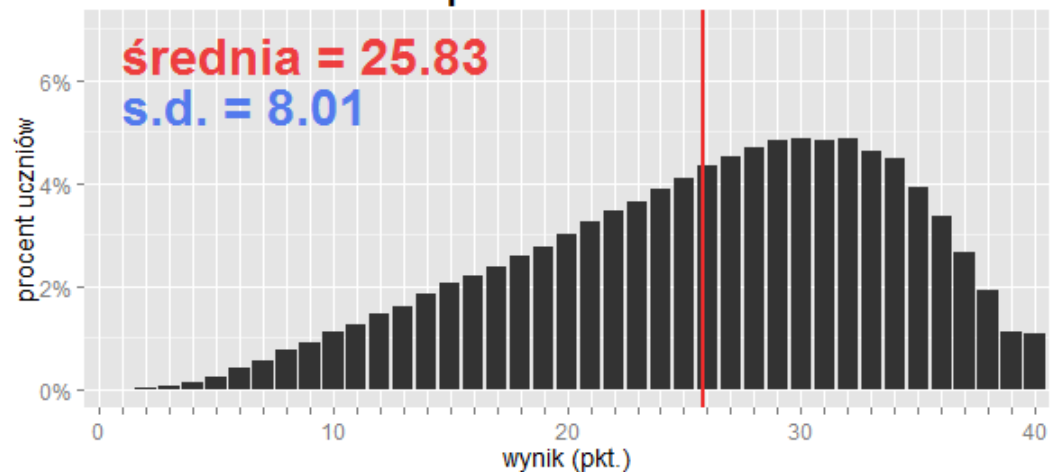
Porównujemy z rozkładem
skumulowanym dla
rozkładu normalnego skali
100/15

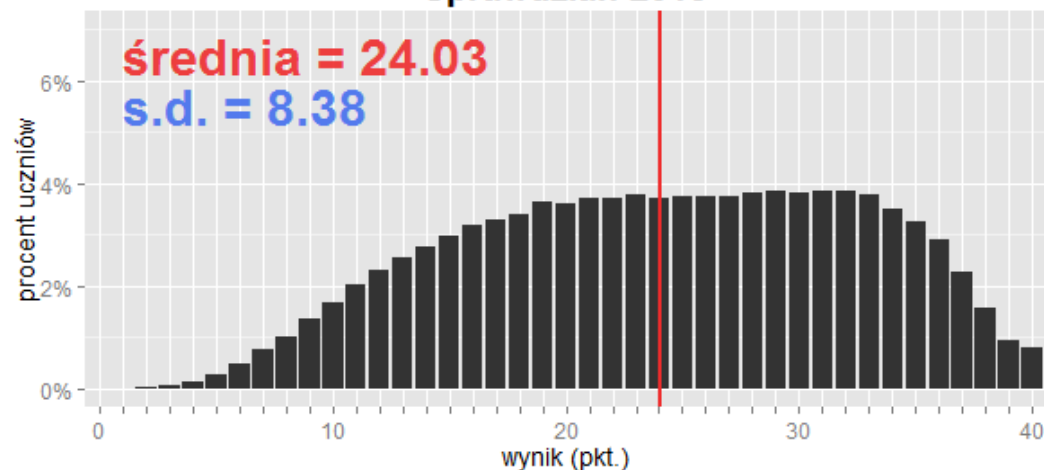

Normalizacja wyników - przykłady

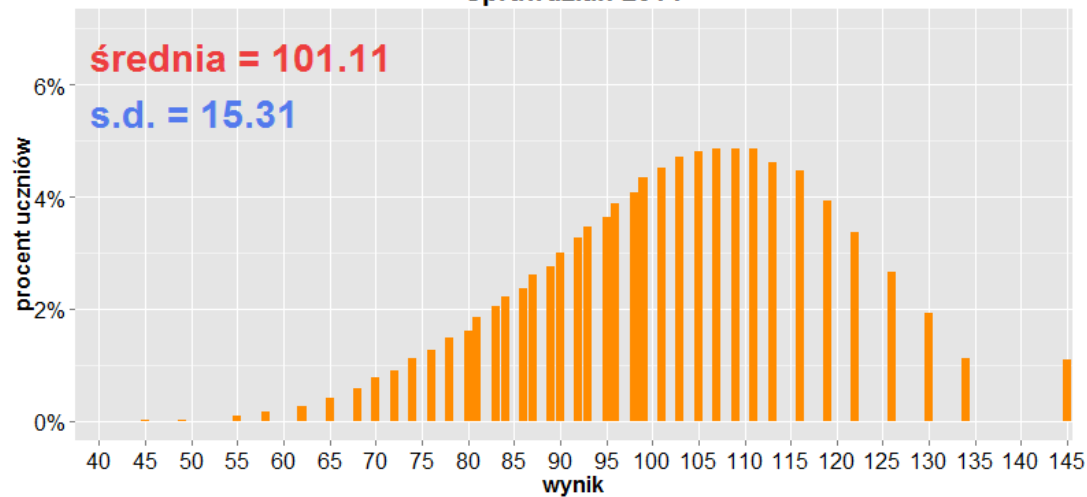
Sprawdzian 2014

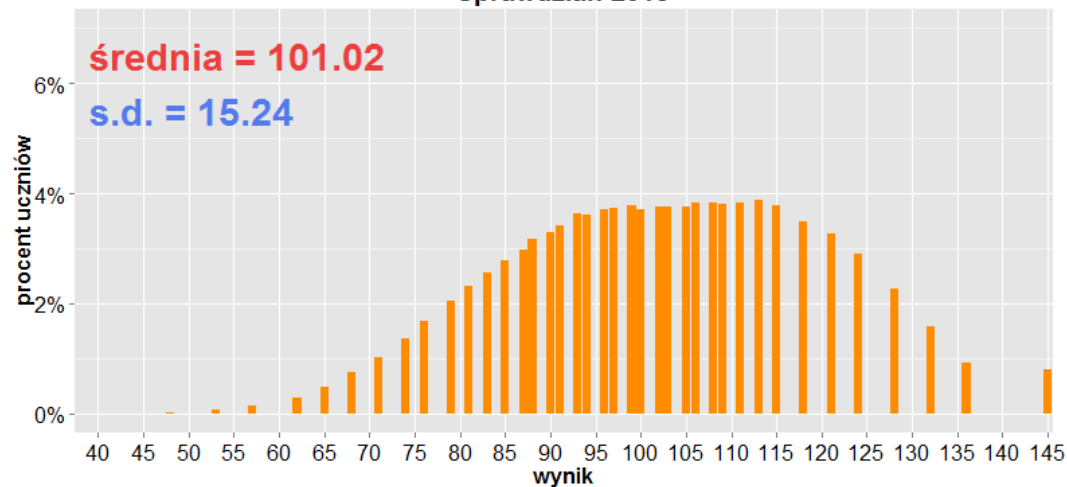
Sprawdzian 2013

Sprawdzian 2014

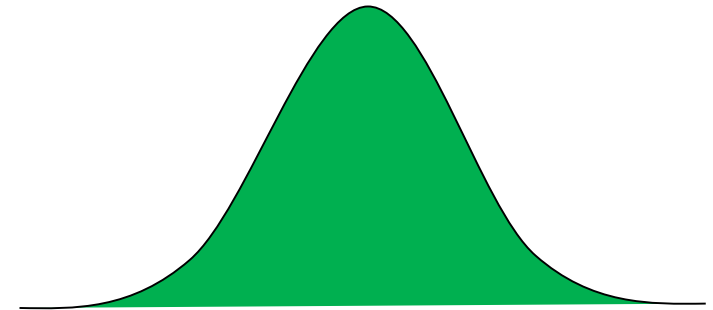
Sprawdzian 2013

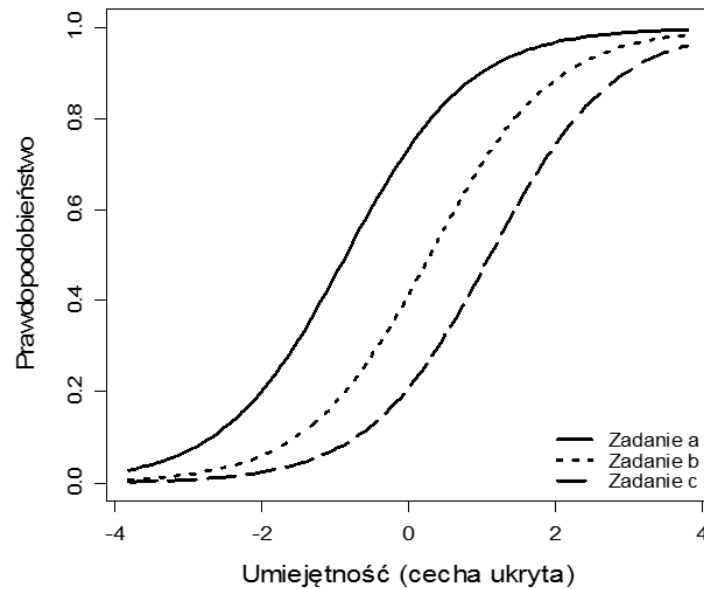

Modele IRT

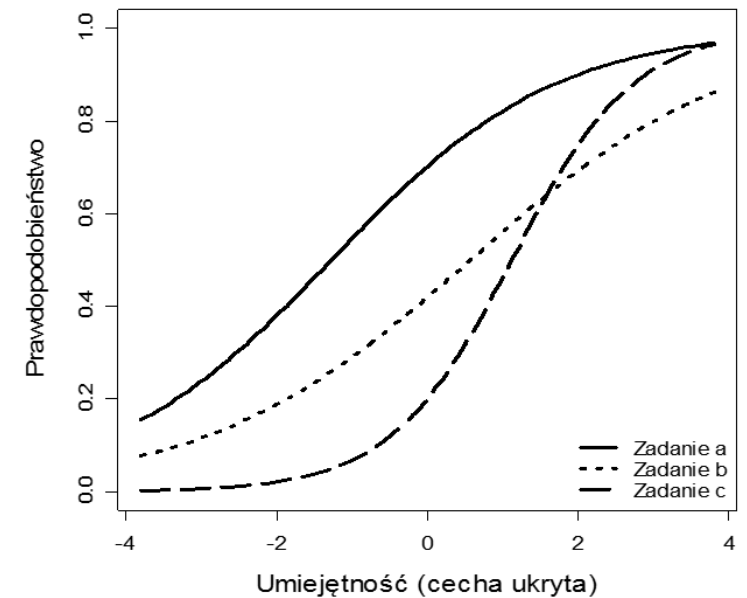
Id	Zad 1	Zad 2	Zad 3	Zad 4	Zad 5	Zad 6	Zad 7	Zad 8	Zad 9
001	1	1	0	0	1	1	1	1	1
002	1	0	0	1	0	1	2	3	1
003	1	1	1	1	0	0	1	3	1
004	0	0	1	1	0	1	0	1	1
005	0	0	1	1	0	0	2	0	0
006	1	1	0	0	1	2	2	4	2
007	1	1	1	1	1	1	2	4	1

Model 1PL (Rasch)

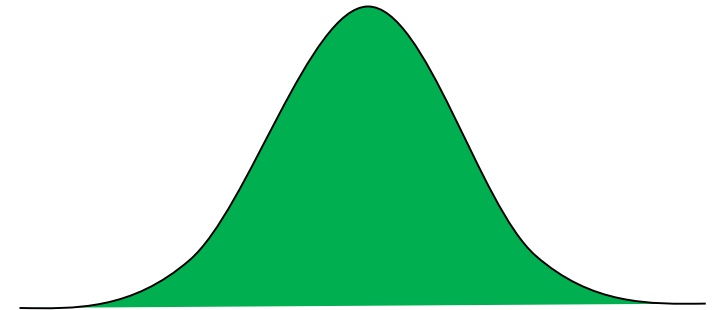
Model 2PL

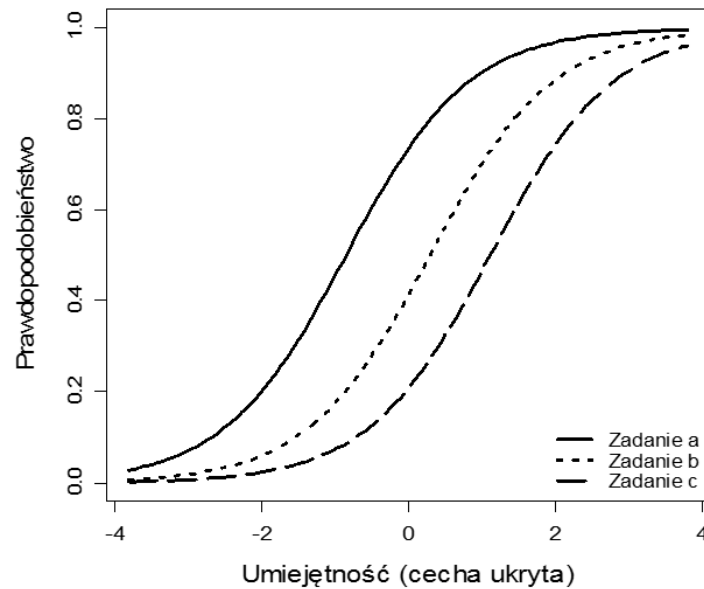

Modele IRT

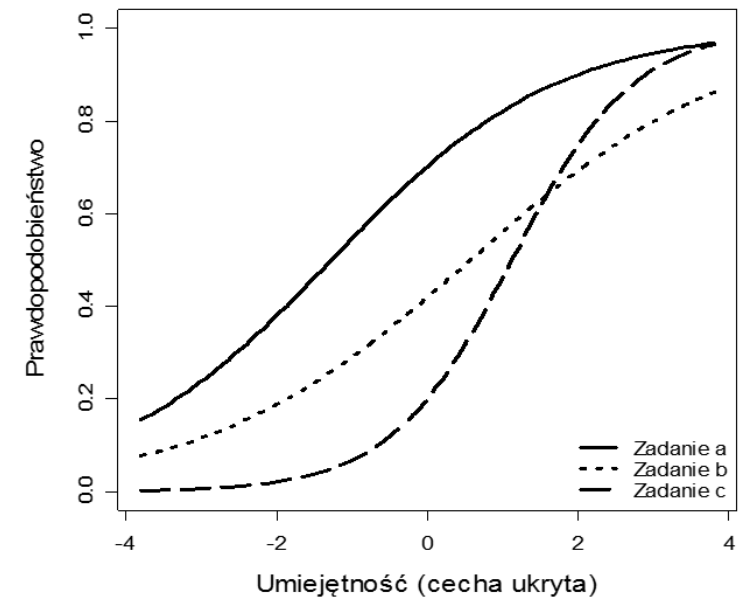
Id	Zad 1	Zad 2	Zad 3	Zad 4	Zad 5	Zad 6	Zad 7	Zad 8	Zad 9
001	1	1	0	0	1	1			
002	1	0	0	1	0	1	2	3	1
003				1	0	0	1	3	1
004				1	0	1	0	1	1
005	0	0	1	1	0	0	2	0	0
006	1	1	0	0	1	2			
007	1	1	1	1	1	1			

Model 1PL (Rasch)

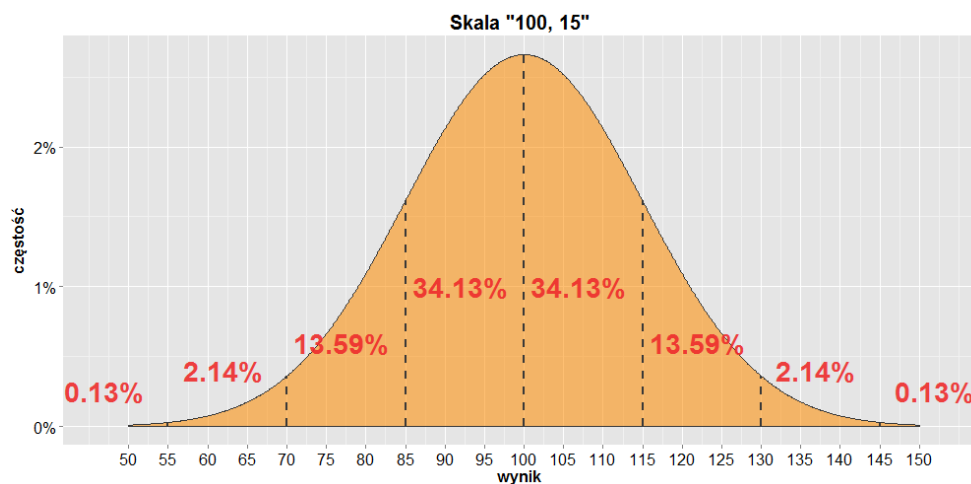
Model 2PL

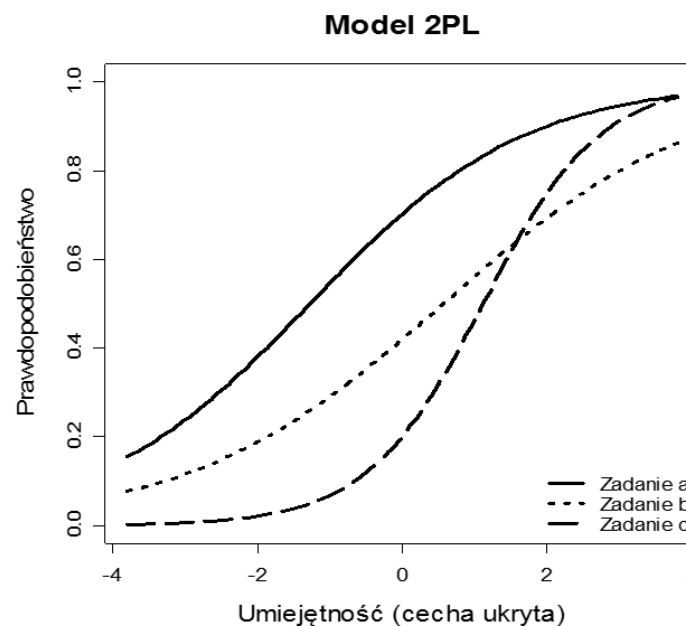

Dwie wykorzystywane przez nas metody skalowania

Normalizacja

Modele IRT

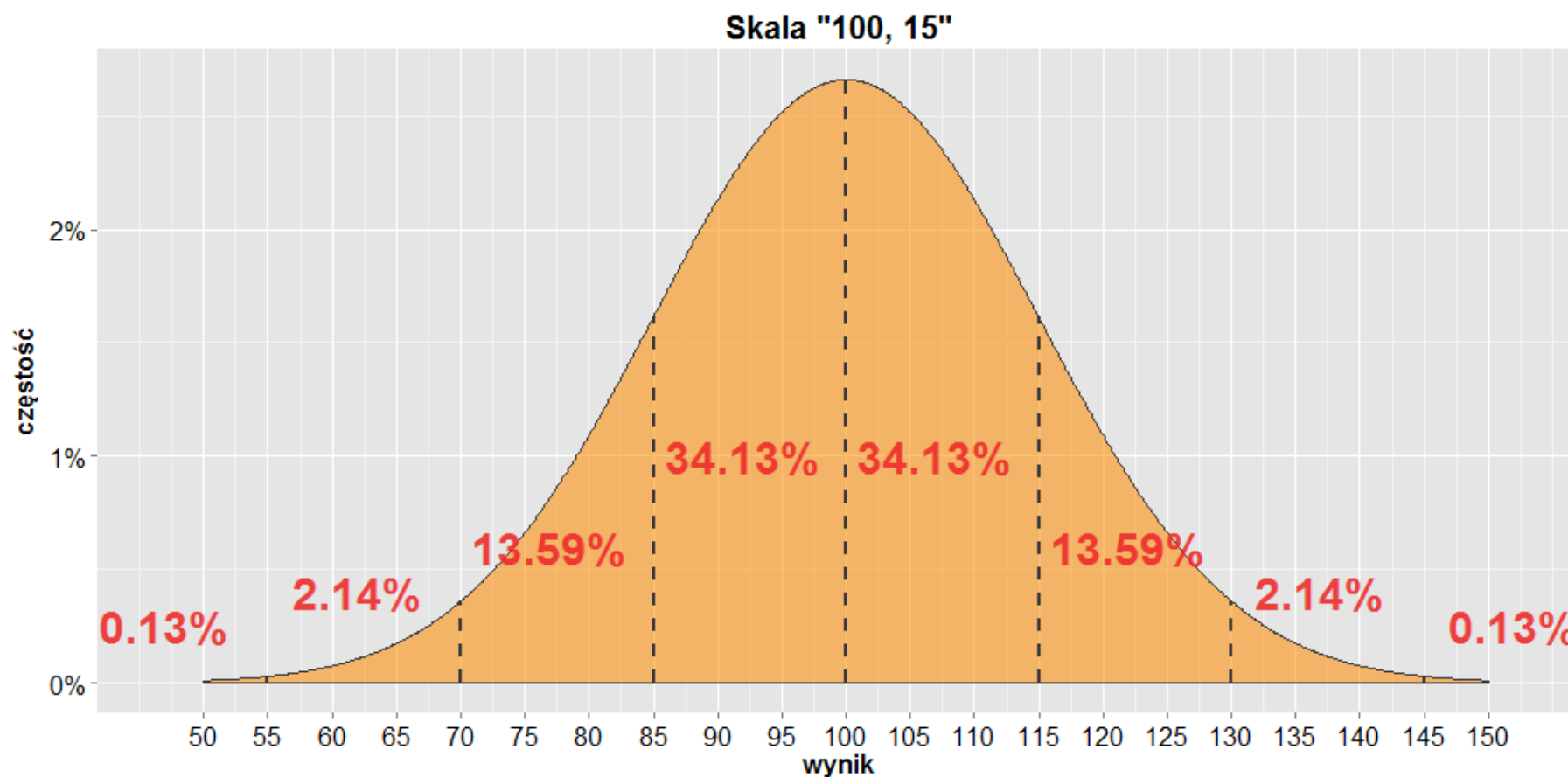

Kalkulator EWD dla gimnazjów

wskaźniki trzyletnie (2PL),
maturalny Kalkulator EWD (1PL),
Kalkulator EWD dla SP (1 PL)

Skala standardowa

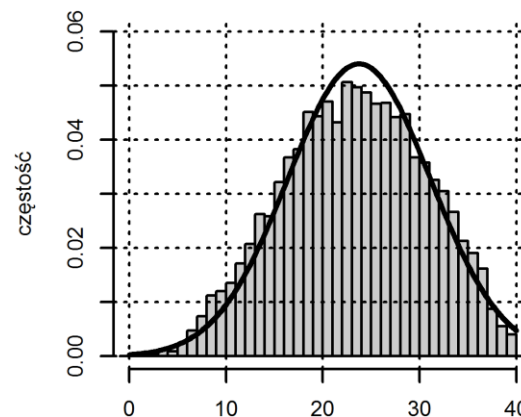
100 – zawsze wynik średni w populacji zdających w danym roku

Jednostka – odchylenie standardowe (równe 15)

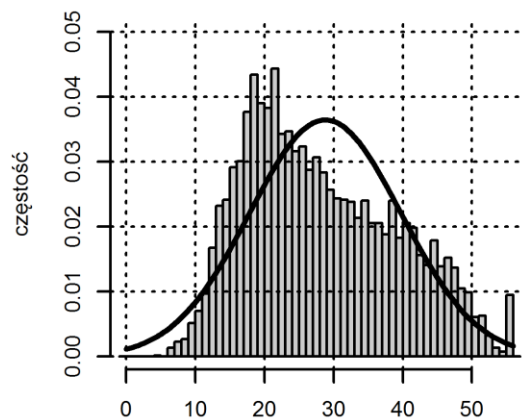

Efekty skalowania: wyniki surowe...

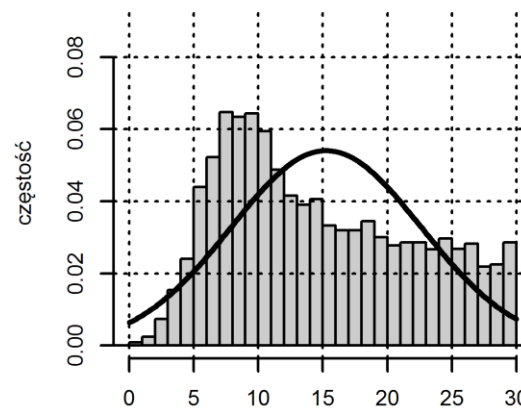
Sprawdzian

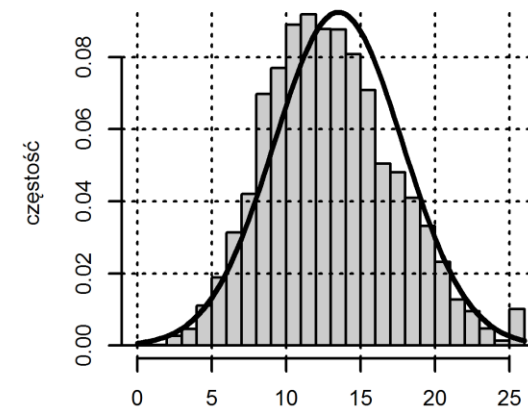
**Egz. gimn.
część mat.-przr.**

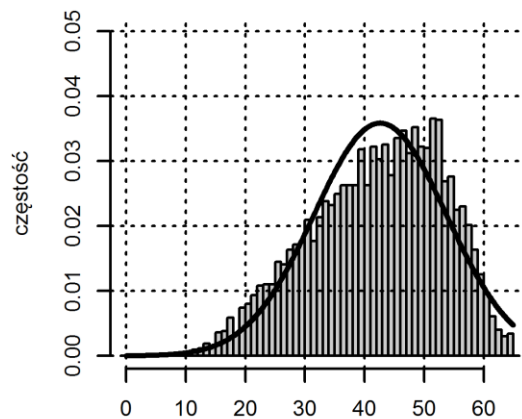
**Egz. gimn.
test z matematyki**

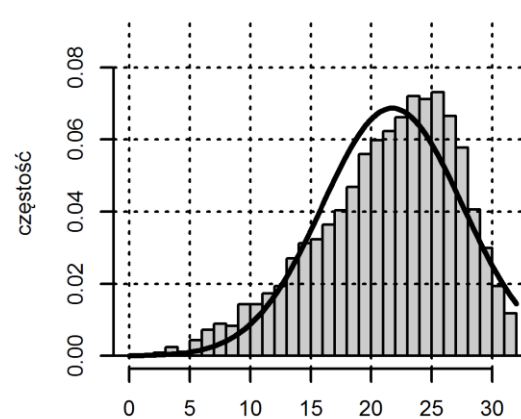
**Egz. gimn.
test z przedm. przyr.**

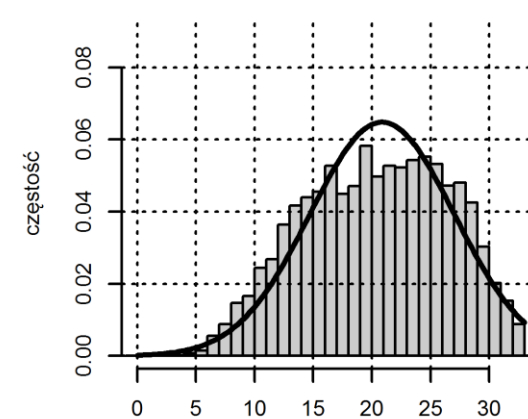
**Egz. gimn.
część humanistyczna**

**Egz. gimn.
test z j. polskiego**

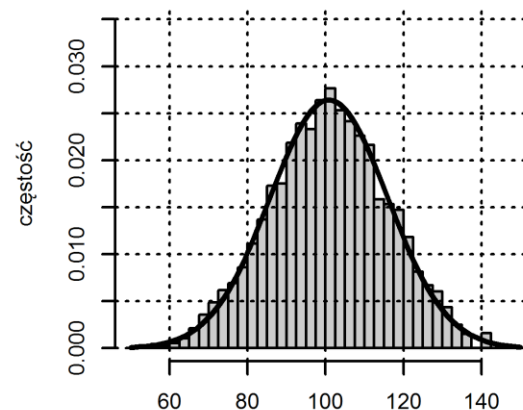
**Egz. gimn.
test z historii i WOS**

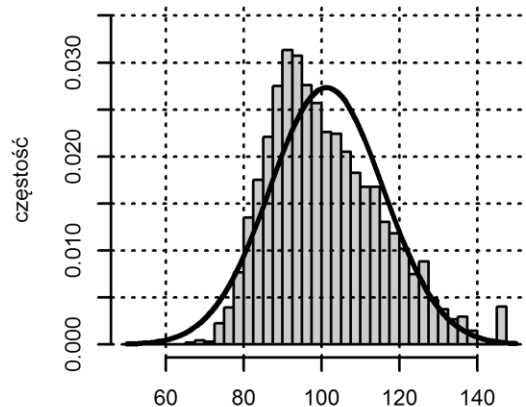

Efekty skalowania: ... a wyskalowane.

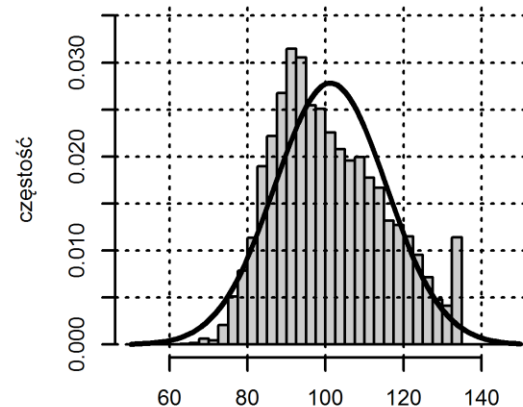
Sprawdzian

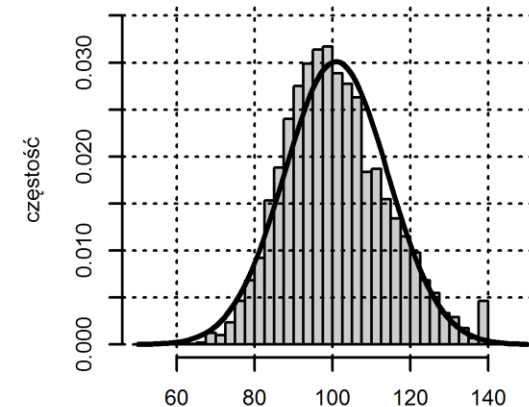
**Egz. gimn.
część mat.-przyr.**

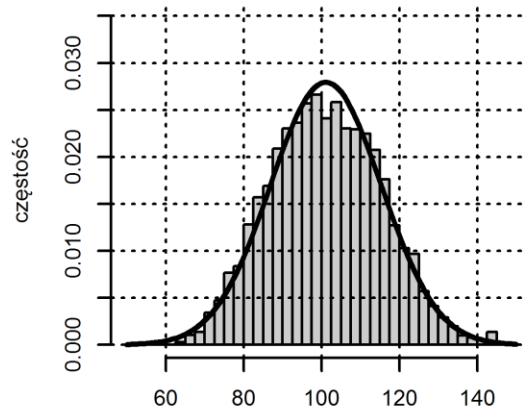
**Egz. gimn.
test z matematyki**

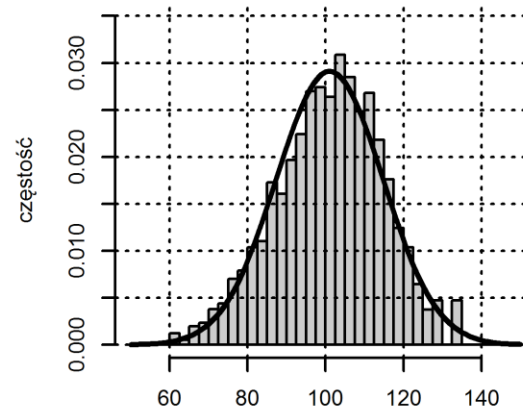
**Egz. gimn.
test z przedm. przyr.**

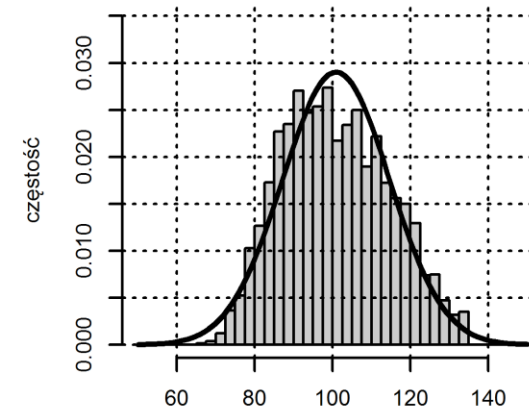
**Egz. gimn.
część humanistyczna**

**Egz. gimn.
test z j. polskiego**

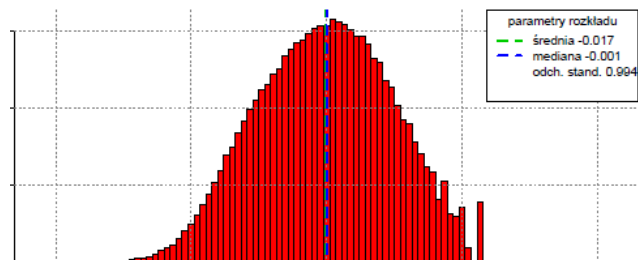
**Egz. gimn.
test z historii i WOS**

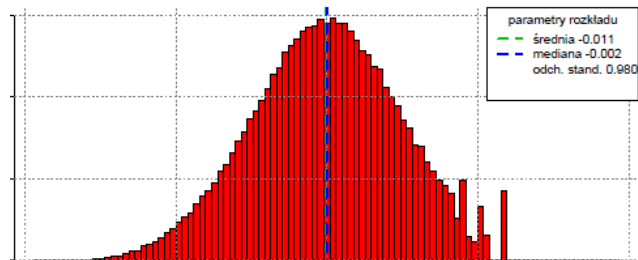

Sprawdzian (2003-2012) – wyniki wyskalowane

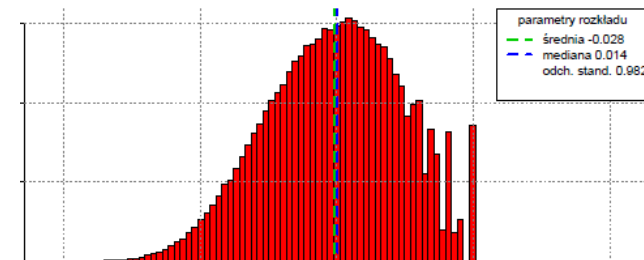
Sprawdzian 2003
rozkład oszacowań (n = 483*145)

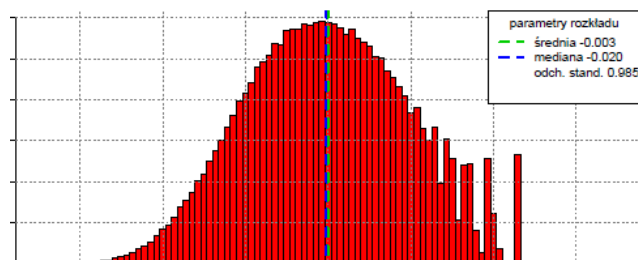
Sprawdzian 2004
rozkład oszacowań (n = 466*390)

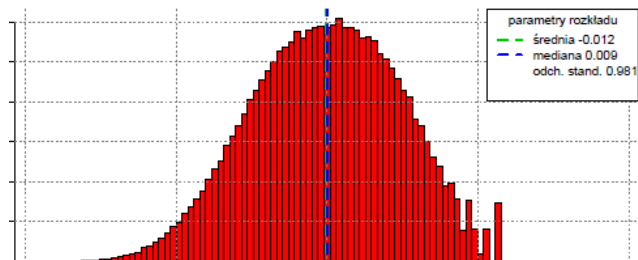
Sprawdzian 2005
rozkład oszacowań (n = 459*160)

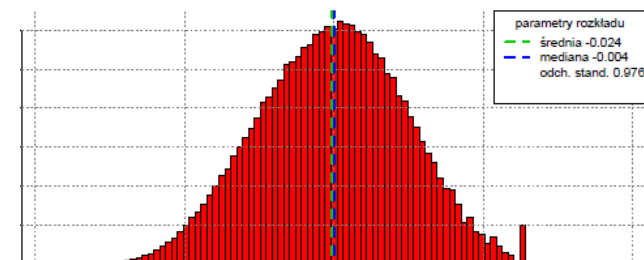
Sprawdzian 2006
rozkład oszacowań (n = 440*482)

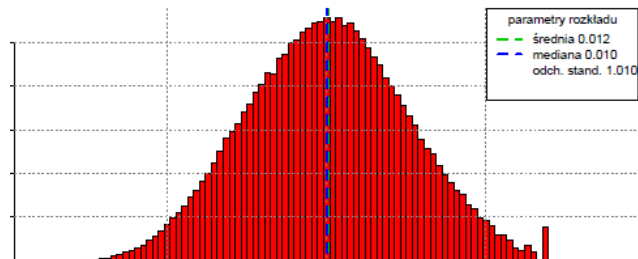
Sprawdzian 2007
rozkład oszacowań (n = 410*844)

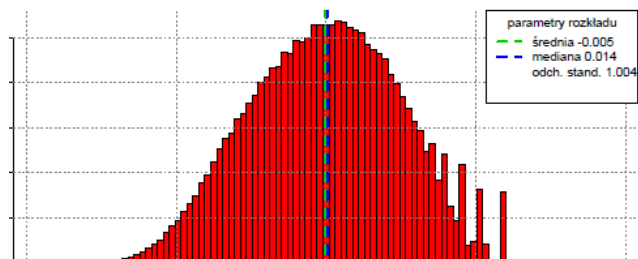
Sprawdzian 2008
rozkład oszacowań (n = 394*569)

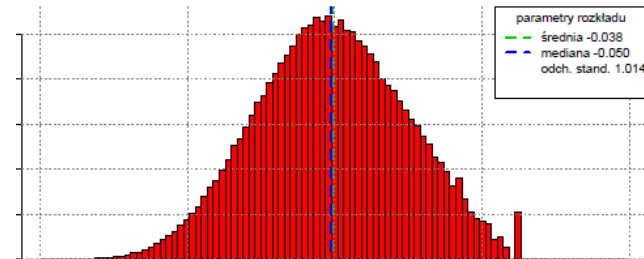
Sprawdzian 2009
rozkład oszacowań (n = 383*207)

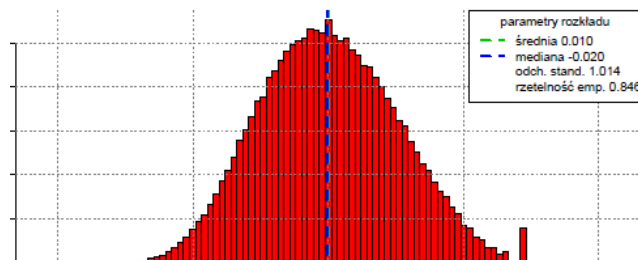
Sprawdzian 2010
rozkład oszacowań (n = 366*216)

Sprawdzian 2011
rozkład oszacowań (n = 346*787)

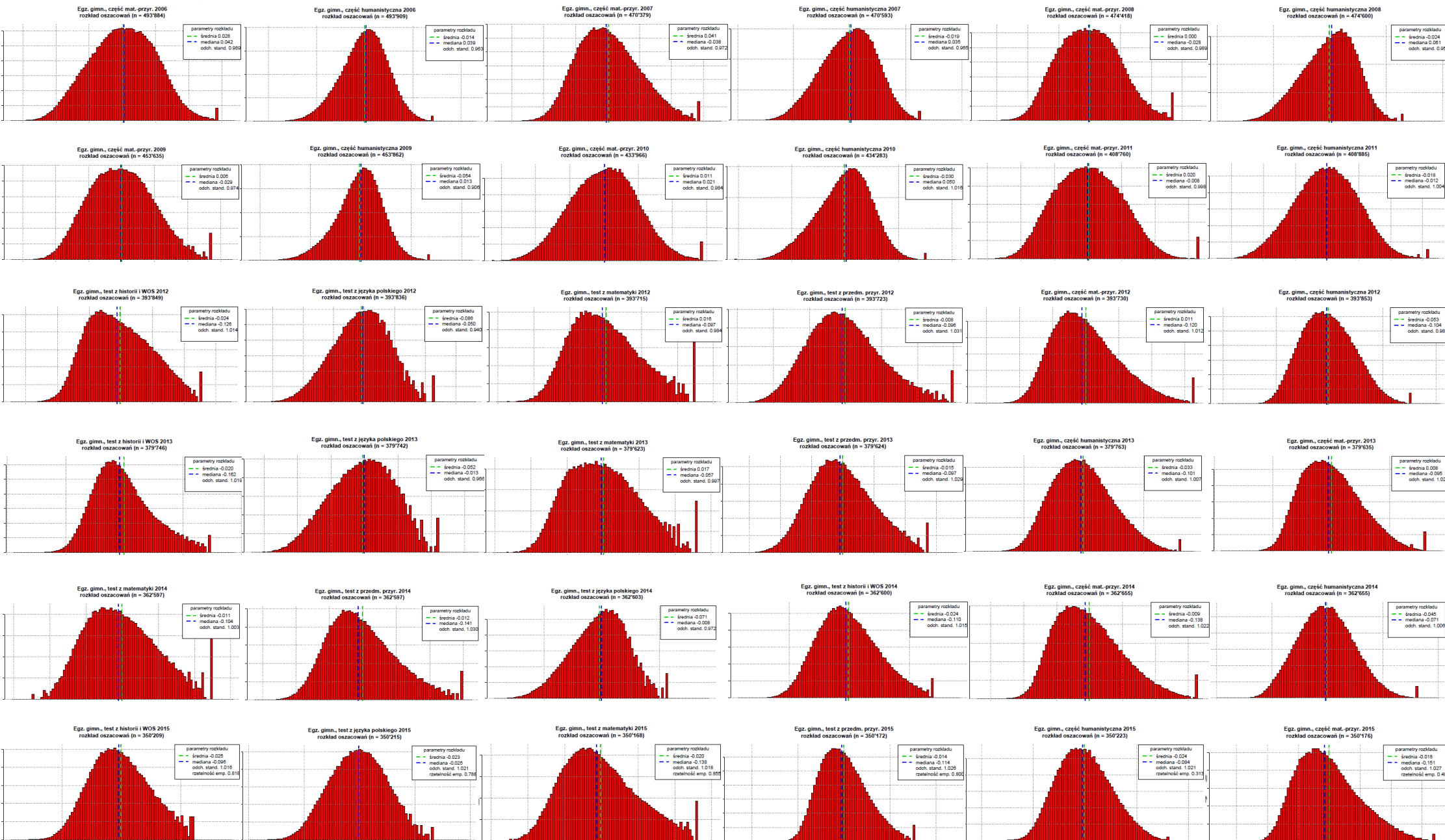
Sprawdzian 2012
rozkład oszacowań (n = 324*976)

Egzamin gimnazjalny (2005-2015)

– wyniki wyskalowane

Skala - podsumowanie

Wyniki egzaminacyjne na skali standardowej 100/15:

- ☐ Mają znany rozkład, zgodny z rozkładem teoretycznym
- ☐ Mogą być sensownie porównywane między latami
- ☐ Są sensownie interpretowane na tle grupy odniesienia
- ☐ Posiadają ustaloną, interpretowalną jednostkę
- ☐ Mają wystarczająco dużo wartości, by zapewnić odpowiednią precyzję pomiaru
- ☐ Są znacznie bliższe spełnienia założenia o interwałowym charakterze skali niż wyniki surowe (skalowanie nie naprawi jednak wad narzędzi)

Podsumowanie

- **Egzaminy zewnętrzne wykorzystane do konstrukcji gimnazjalnych i maturalnych wskaźników EWD mają wystarczająco dobre właściwości, by mogły stanowić podstawę wyliczania trafnej miary EWD.**
- Rzetelność testów egzaminacyjnych jest wystarczająca dla tworzenia miar charakteryzujących szkoły.
- Związki z zewnętrznymi kryteriami przemawiają za tym, że egzaminy są dobrą miarą skuteczności realizacji szerzej rozumianych celów nauczania.
- Wyniki na progu szkoły w wystarczającym stopniu pozwalają przewidywać wyniki na egzaminie końcowym, czyli mogą być wartościową podstawą wyliczania wskaźników EWD.
- Wyniki egzaminów wykorzystywane do liczenia wskaźników EWD są przedstawione na skali o dobrze zdefiniowanej jednostce pomiaru.

EDUKACYJNA WARTOŚĆ DODANA

Dziękuję za uwagę.

Źródło: <http://www.stepitupqueen.com>

Instytut Badań Edukacyjnych

ul. Górczewska 8, 01-180 Warszawa

tel.: (22) 241 71 00, e-mail: ewd@ewd.edu.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

